

175

1. 0

2. 12

3. 0

4. -

5. 0

6. 0

7. 0

8. 49

9. 16

In nomine SS. Trinitatis!
DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

De

DAMNO CONTRA
L. AQUILIAM
DATO:

Quam

NOBILISSIMI ATQUE AMPLIS-
SIMI IN CELEBERRIMA ARGENTI-
nensium Univerſitate

JURECONSULTORUM ORDINIS
DECRETO,

*Pro ſummis in utroque Jure honoribus & pri-
vilegiis Doctoralibus ritè legitimeq;
conſequendis,*

Solenniter examinandam proponit

GEORGIUS HENRICUS PANCUG,
Wimpinensis.

Ad diem Januarij

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS PHILIPPI MÜLBI,
ET JOSIÆ STÄDELII,

Anno M. DC. LI.

8 456.

1651, 8 a

VIRIS

NOBILISSIMIS, AMPLITUDINE,
REVERENDA DIGNITATE, CONSILIIS
atque Prudentia eminentissimis

Dn. AUGUSTO FRIDERICO Heuchelin/ J. U.
L. Reipubl. Heilbronnensis Syndico gravissimo.

Dn. JOHAN. GEORGIO Heuchelin/ Pastori apud
Pösonienses vigilantissimo.

Dn. PHILIPPO DAVIDI Heuchelin/ Generosissimi
Baronis ab Herberstein Secretario meritissimo.

Dn. CASPARO Heuchelin/ J. U. L. Liberæ Regiæq;
Pösoniensis civitatis Syndico dignissimo

*Dnn. Avunculis atque Cognatis submissæ devotionis & filialis
observantiæ cultu atatem venerandis*

S. P. P.

*N*signia vestra in me merita, Ob-
servandissimi Viri, presente pagellâ præcone
in vulgi conspectum produco; vereor quidem,
ne vobis invitis. Quos enim solius virtutis
amore promptissima sua liberalitatis exerci-
tia hætenus continuasse perspexi, eos non sine fastidio in vul-
gus diffusa elogiorum suæ virtuti debitorum blandimenta au-
ribus percepturos, jure præsumo.

*Veruntamen, ne fortè prælixior ampliorum ad redhosti-
menta tantis beneficiis congruentia requisitarum virium ex-
pectatio oblivionem argueret, malui verècundas vestras au-
res,*

res, publico omnium suffragio, gratis onerare laudibus, quam memetipsum indignis detestanda ingratitude suspitionibus involvere. Quamobrem, sicut pleniorum studiorum maturitatem publicè probatam daturus, Justiniana propugnando revereor: Ita gratum ostensurus animum ea Justiniani verba, quae inserta sunt constitutioni legis 7. ubi: Quis enim talis adfectus extraneus inveniatur, ut vincat paternum. Cod. de curat. furios. vel prodig. tanquam laudibus vestris inimica, impraesentiarum audacter repudio. Nec sanè injurià; siquidem satis absurdum foret, si promptius assentirer ei, quem ars equi bonique commendat, quam ipsis jurium præceptis, attributionem ejus, quod unicuique debetur, ex natura legis dictamine flagitantibus. Ast, quid, Mecanates Optimi, equiore Vobis debetur jure, quam laus piissimè superati adfectus paterni? quippe, qui cumulatifima beneficia tantà in me contulistis promptitudine, ut meritò hætenus dubitarim, an non supremi numinis potius emulemini bonitatem, quàm genitoris. Et sanè, quis non paterni adfectus Vos proclamabit Victores, qui noverit, adeò assiduam Vos mei gessisse curam, ut, beneficiis ad abusum usque in me collatis, optimi parentis obitum (quem adhucdum pueriles lugebant oculi) non tam senserim, quam sciverim: imò, qui cogita-verit, extraneorum merita tantò sublimiore, quàm paterna, loco constituenda esse, quanto plus illa continent pietatis, minùs debiti. Sed cesso elogia, beneficentiam Vestram depradicantia, latiùs diffundere, cum publicus fama calculus jam dudum ea comprobàrit. Neque alios, quos fortè non levior premit Vestrorum meritorum moles, præconiis potius, quàm adfectu, superare contendam. Quapropter, cum presentem ingenii factum, post exploratam ejusdem maturitatem, cum summis Doctoratus privilegiis atque honoribus authoritate publicà commutandum, Vestris hucusque nutri-

nutri-

nutriverim subsiditis, prætermittere sine piaculo haud potui, quin eundem, spretis aliorum amplexibus, ad pedes Vestros submissè deponerem, hocque publicitùs oblato gratissimæ mentis thure, ad quemvis reverentia & obsequii cultum palàm me obstringerem. Admittite ergò, incomparabiles Patroni, exile hoc immensi adfectus specimen, meque è sinu vestro haud prius dimittite, quam à vobismetipsis dimiseritis hereditarium pietatis atque virtutis amorem.

DEUM immortalem ardentissimis animi suspiriis supplex oro, ut beneficia Vestra, quibus demerendis longè impari me esse profiteor, largissimâ suâ benedictione clementer compenset, vosq; publico cum primis bono natos, quam diutissimè superstites conservet Ecclesiæ, Reipublicæ,

Vestro denique

deditissimo clienti

Georgio Henrico Pancug.

Uî data damna queant pelli medicamine iusto,
Qua queat illæsum quisque tenere suum,
Materiam pro summis sumis honoribus aptam.
Juris pansophiam pannomiamq; capit.

Id, Pancuge, tuæ mentis vis ampla parabat.

Pellat damna Deus! det decora ampla Deus!

scr. amoris mnemosynon

Joh. Georg. Dorchæus D.

PRÆ-

Posteaquam, Benevole Lector, impetratâ, à Nobilissimo atque Amplissimo inclytæ hujus Universitatis ICTORUM ordine, pro adipiscendis in in utroque jure summis honoribus, publicè disserendi licentiâ, de selectiore quodam themate pertractando mihi cogitandum esset, deprehendi, nominum, quibus tot nobilissima juris capita in Scholis nostris inclaruere, tantam esse varietatem, tantamque eminentiam, ut, explosâ judicii curiosâ scrupulositate, eam juris partem interpretari satiùs sit, quam vel propensiora animi vota elegerint, vel fidelia venerandi Præceptoris consilia suggesserint. Quocirca, pristinæ mentis sententiæ satisfacturus, de utilissimâ Retractus conventionalis materiâ scribere constitui, imò & cœpi. Monitus autem, huic operi jam ante biennium, in dissertatione quâdam, scripta ad l. 2. C. de pact. int. empt. & vend. compos. doctam fuisse admotam manum, tantò promptiùs calamum retraxi, quantò magis mihi verèdum erat, ne eâdem tusâ incude conaminis pertinaciam rideat, si non ipsa d. disputationis *angustia*, saltem laborum similitudo. Quas itaque delicias, Benevole Lector, inopinata mihi hoc modo subtraxere fata, eas cum observanti suffragatione meâ, mentisque applausu, consilio suo restituit, Viri Nobilissimus atque Consultissimus Dn. D. Tabor, Patronus, Promotor & Præceptor meus, religiosè venerandus, qui in æstimatissimæ racemationis suæ consortium me admittens, benevolè suasit, ut, dignum tantis honoribus specimen Tibi exhibiturus, præsentî themate accurratori doctrinâ exposito, alieni laboris defectum industriâ meâ supplerem. Et sanè his Tanti Viri monitis morem exactiùs gessissem, nisi cursum fervidâ cum diligentia cœptorum sufflaminassent, & vehemen-

A

tior

tior morbus, & literarum, ad patrios lares me revocantium, instantissimæ preces. Accipe ergò, Benevole Lector, has præcipitato studio conscriptas theses, & interea, donec laborem susceptum, divini numinis adiutus gratiâ ab imperfectione redemero, analytici speciminis fructum, fortè non contemnendum, æquâ mente explora. Vale.

THESES I.

Ratio connexionis. ob quam hic tit. in D. C. C. vindicationibus subne-
ditur.

Antequam ad tractationem ipsius tituli digrediar, operæ pretium erit, pauca quædam de ratione, quæ juris conditores, ad diversam eadem, tum in Digestis ac Codice, tum etiam Institutis, sedem constituendam, movisse videtur, præmonere: quippe cum animadvertere liceat, alios inconsideratâ facilitate Cuiaciano hortamini, de materiæ serie haud ubivis superstitione exquirendâ, obtemperantes, coherætionis declarationem omninò prætermittere, alios v. qualicumque nexus figmento contentos, rem acu nequaquam attingere. Et sanè vix est, ut hisce posterioribus non accenseam Colleg. Argent. Wesemb. Treutl. alios, qui in præfatione ad tit. 1. lib. 9. ff. ejusdem cum superioribus connexionem flagitantibus, nil nisi extrinsecam realium actionum cum personalibus istis affinitatem ostendunt: quin enim ratio eorum, qui titulum nostrum in classem eam, ubi privata explicantur delicta, (perinde atque in Institutionibus) conyeciendum fuisse existimant, hæc ipsâ validior sit, extra dubitationis aleam, me iudice, positum est.

2. Malo itaque, methodum Tribonianeam hoc loco defensurus, sententiæ Amplissimi Domini D. Taboris subscribere, qui definit. *criminal. Racem. 2. 0. 2.* sedem hujus materiæ ea ratione tuetur, quod scilicet juris conditores, ad ordinem edicti perpetui, à Iuliano digesti (vide *constitut. de concept. Digest. l. 1. S. 5. C. de VI E.*) monstrare voluerint, non tantum, ut rerum nostrarum dominium vindicare, sed etiam, quomodo earum integritatem à damno dato asserere possimus. Confer ejusdem Consultissimi Viri *generalem PP. ichnographiam, ut & dichotomicam illarum partitionem tab. 2.*

3. Hæc à multis ratione præmissâ, ipsius thematis explicationem ordior, tractaturus congruâ methodo, tum de ipso damni delicto, tum etiam de actionibus ad illud vindicandum comparatis.

4. Dam-

Definitio
Sociis dam-
ni nomina-
lis et ymolo-
gica.

4. Damnum à demendo sive diminuendo derivari, satis manifestè docemur in l. 3. ff. de damno infect. Ubi JC. Paulus ait, damnum ab ademptione sive deminutione patrimonii dictum esse. Quæ verba (exemplo pr. l. de test. ord.) rei non minùs, quàm nominis definitionem continere videntur; quippe cum diminutionis ademptionisve vocula, præterquã quod nominis originem monstrat, ipsius generis: adjectum v. patrimonii vocabulum specificæ differentiæ, significatum damni proprium ab improprio secernentis, vicem obtineat.

5. Sumitur autem vox damni à JCtis non uno eodemque sensu, sed nonnunquam valdè diversis, nempe aut Propriè, aut Impropriè & abusivè. Hoc modo quandoque ponitur ad designandam damni æstimationem, ut in l. 13. §. 2. ibi. & ait Celsus, legem domino damna salva esse voluisse. & l. 33. f. pr. ibi: in lege enim aquiliã damnum consequimur. ff. h. t. vel etiam qualemcunque læsionem, v. c. voluntatis. l. 23. §. 2. ibi: circa damnum voluntatis. ff. de fideicom. libert. Illo modo, si sc. in sensu ponatur proprio, diversos admittit significatorum gradus. Sumitur enim 1. Latissimè, pro qualicunq; patrimonii diminutione, adeò ut non minùs damnum legitimum, ceu pœnam ex lege imminentem l. 9. §. 2. in fin. de minor. l. si pro fure damnum decisum sit. 7. ff. de condict. furt. l. 6. §. 5. ff. de furt. quàm illegitima damna ambitu suo complectatur.

Homonymica.

6. Ex his in supremam hanc classẽ conjicio 1. Lucrum amissum, per textum in l. 2. §. damnum. ne quid in loc. publ. vid. Gæd. in comm. ad l. §. ff. de V. S. ubi latissimũ hunc damni significatũ probaturus plures textus cumulat. 2. Impendia l. 7. pr. ff. h. t. & quidẽ in specie litis impensas, vulgò dicuntur Verichystkosten. Cui tamen posteriori asserto haud obloquitur § 1. vers. hæc a. in fin. Inst. de pœn. tem. litig. c. ult. in f. ext. de resc. c. dilecti. 17. ext. de for. compet. c. penult. ext. de injur. quĩ textus damnum à litis impensã manifestè distinguunt. Quantumvis enim in confesso sit, hæc inter se quadantenus differre, damnumque expensarum nomine regulariter (vid. Berlich. part. 1. concl. 54. n. 96. & seqq.) non contineri, certũ tamen est è diverso, damni, velut generaliori nomine, ipsas venire expensas; imò has solas quandoque designare, uti constat ex l. 3. §. 2. in fin. C. de summ. Trini, l. sancimus. 25. C. de administ. tutor. vid. Vmm. disp. de process. 22. §. 15. cum ibi allegat. Treutl. 1. disp. 18. §. 1. lit. B.

7. 2. Latè, quatenus nempe denotat imminutionem patrimonii.

A 2

trimo-

trimonii, non tantum per rei nostrae corruptionem, sed & amotionem, furto vel rapina factam; ut notant Dd. per textum in l. 27. §. si olivam. 25. ff. h. t. vid. Gothof. in not. ad d. l. 3. de damn. infect. Treutl. d. loc. Quo pertinet illud Horatii i. epist. 16. ad Q. Theticum:

Nam de mille fabae modis, cum surripis unum,
Damnum est: non facinus mihi pacto lenius isto.

allegatum ab Ampl. Dn. D. Tabore Rac. 2. §. 39.

8. 3. Strictè, pro solâ rei deterioratione, ita tamen, ut etiam pauperiem sub se comprehendat. juxta l. 1. §. ait prator. 3. ff. si quadr. paup. feciss. dic. 4. Strictissime, pro deterioratione culposâ h. e. cum injuriâ facientis conjunctâ: Quæ significatio hujus quidè loci propria, accuratiùs tamen ab æquivocatione perpurganda est.

9. Etenim vocabulum damni in titulo nostro nõ tantum ipsum damnificationis actum, sed & quandoq; delictum, tanquam privatorum delictorum distinctam speciem designat: quemadmodum hanc differentiam in simili declarat JC. Ulpianus in l. 1. ff. si quadr. paup. fec. dic. ubi hæc duo in nostro titulo nudo intellectu distinguenda, verbis à se in vicem secernit; ita, ut damnum à quadrupede datum, pauperiem sive noxam, ipsum v. delictum (καταχρηστικῶς sic dictum l. 238. §. 3. ff. de V. S.) noxiam appellet. d. l. 1. §. 1. 3. 9. l. pen. & ult. eod.

Synonymi-
ca.

10. Synonymorum perplura in jure occurrunt, quorū alia generaliter, alia v. specialiter eundem cum damni voce significatum habent. Etenim damnum latè sumptum quandoq; nominatur (1.) detrimentum. l. 21. §. ult. de negot. gest. l. 14. ff. de cond. indeb. l. 40. §. 1. ibi: detrimentū hoc quod beneficio (h. e. maleficio, uti notavit Ampliff. Dn. D. Tab. d. Racem. 2. §. 7.) ejus contigit. & c. de damn. infect. l. 206. ff. de reg. jur. c. mutare. c. delictum. eod. in 6. (2.) incommodum. l. 10. ff. d. t. (3.) deminutio. d. l. 3. de dam. inf. (4.) onus. l. un. §. 4. C. de caduc. toll. c. qui sentit. de reg. jur. in 6. (5.) Periculum. l. 1. l. 4. & tot. tit. ff. de peric. & com. rei vend. l. 4. pr. naut. caup. stabul. (6) Dispendium c. cum contingat. extr. de jurejur. (7.) Jactura. l. planè. vers. sed benigniùs ff. de perit. hered. c. locupletari. de reg. jur. in 6. Et denique (8.) Injuria, d. l. 2. §. 10. ne quid in loc. publ. l. 75. ff. de reg. jur. quod vocabulum restrictiùs damnum denotat, ut patet ex l. 37. pr. ff. h. t. ubi Javolenus injuriâ dare ait, pro inferre damnum Aquiliâ vindicandum.

Paronymi-
ca.

11. Inter paronyma refero vocabulum damnosum, quod, ut alibi passim, ita cum primis in notissimo illo Gaii textu l. 7. ff. testam. quem. aper. locoq; parallelo l. 61. §. 5. ff. de furt. occurrit.

12. Hæc ad nomen notasse sufficiat. Rem ipsam varii va-
riè pro diversâ considerandi ratione definiunt. Quemadmodum
enim ex supra dictis facili negotio colligitur, damnum duobus
præcipuè modis intueri possumus; vel absolutè & in se, vel cum ad-
jectâ delicti qualitate. Illo modo cōsiderari solet vel ut factum, vel
ut infectum, vel utroq; modo simul. Ut factum definitur à Gœddeo, *Definitio-
nes reales
generalio-
res.* incommodum quod alicujus facto vel injuriâ, aut injuriâ nostrâ
sentimus. *in comm. ad l. 71. n. 4.* Ut infectum J. C. Gajus definit, dam-
num nondum factum, quod futurum veremur. *l. 2. ff. de damn. inf.*
Utroque modo simul consideratum describi potest detrimentum
quod alter per alterum (adde vel semetipsum. *arg. l. quod si possessor.
ff. de petit. hered. l. quod quis. 203. ff. de R. l. c. damnum. eod. in 6.*) sentit
aut sentire potest. Treutl. *l. disp. 18. §. 1.*

13. Quod si autem damno delicti qualitatem adjungamus,
constabit ex antea dictis, id ipsum & hæc ratione duplicem ex jure
nostro definitionem admittere, generalem nempe & specialem. In
genere sic definitio, quod scil. sit delictum privatum, quo quis dolo
vel injuriâ, alterius patrimonium vel interceptione vel corru-
ptione minuit.

14. In specie damni delictum expositurus, amplector do- *Specialis*
ctrinam Viri Spectabilis, Excellentissimi atq; Consultissimi Dn. D.
Biccii, Fautoris, & Præceptoris mei devoto mentis studio ætatem
colendi, qui *rer. quotid. sect. 4. §. 151.* illud hoc modo definit: quod sc.
sit delictum privatū, quo res aliena, sive animata, sive inanimata
per injuriam corrumpitur, aut perimitur, quod ex duobus, quæ su-
persunt, L. Aquiliæ capitibus vindicatur.

15. His ita expositis, justo ordine ad divisionem progredior.
Tametsi autem notum sit, damnum latè sumptum, secundum varia
causarum genera, diversimodas admittere sectiones: nolui tamen
singulas huc referre, veritus ne fortè necessum sit, Logicorum au-
dire reprehensionem, iis procul dubio imminentem, qui voca-
bula sub anatomia revocaturi, ampliores, quam dividenda habent,
ostendendo partes, monstrosam quodammodo operam exhibent.

16. Cum itaq; mihi propositum sit, de damno Aquiliâ lege
vindicans, hoc loco differere; relictis generalioribus aliorum di-
visionibus, tres tantummodò, huic themati congruentes, assumam;
Quarum prima damnum dividit in dolo vel culpâ admissum, quæ
distinctio præcipuè fundatur in *l. 3. §. 14. l. h. t.* Altera, in id, quod

infertur, aut rei corruptione ac mutatione, aut applicatione ejus, cuius molesta sit separatio, ut inquit JC. in d. l. 27. §. 14. b. Tertia in id, quod corpori infertur, aut corpore, aut non corpore. §. ult. Inst. eod.

De causâ
efficiente
damni in-
juria re-
motâ.

17. Nunc explicandæ erunt causæ, & quidem primò efficiens, quam constituo duplicem, remotam & Propinquam. Remotam quæro in ipsâ lege; eaq; tum Naturali, tum civili.

18. Naturæ legē quædam in vitio reposuisse, & ratio dicit, & JC. docet in l. 42. ff. de V. S. ibi: *probra quædam naturâ turpia sunt, quædam civiliter, & quasi more civitatis; ut puta, ut furtum, adulterium, naturâ turpe est. &c.* quibus haud immeritò quoque damnum injuriâ datum annumerari argumento esse possunt l. 14. ff. de cond. indeb. l. 206. ff. de reg. jur.

19. Veruntamen, sicut ad efficientiam contractus, nedum juris gentium introductio, sed & civilis approbatio requiritur: Ita etiam in constitutione civilis delicti, præter naturæ legis reprobationem, legum quoq; civilium determinatione opus est. confer de his optimè differentem Ampliff. Dn. D. Tab. *Racem. i. 0. 18.*

Propinquâ.

20. Causam propinquam ipsum hominem, per injuriam alteri damnum inferentem, nomino. per ea quæ traduntur d. *Racem. i. 0. 19.* Cum enim jam supra dictum sit, damnum injuriæ, perinde ac aliâ quælibet delicta, duobus modis considerari, tum ut factum, tum ut delictum; facile quivis perspexerit, duplicem quoq; efficientem causam esse assignandâ, quarum una tribuatur homini, altera legi. Quorsum fortassis haud ineptè refertur illud Pauli dictum in *epist. ad Rom. 7. v. 7.* Quid ergo dicemus? inquit, Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam & concupiscentiam non novissem, nisi Lex dixisset, Non concupisces.

Causa im-
pellentes.

21. Ad delictum hoc perpetrandum impellunt varia, veluti: Vindictæ cupiditas l. 45. §. 4. l. 52. §. 1. h. Sævitia l. 5. §. final. h. Lascivia sive petulantia. l. 9. §. final. l. 11. §. 5. & passim. h. Commiseratio. §. ult. in fin. Inst. eod. Temeritas, ex quâ profiliunt actus vel ob imperitiam, l. 7. §. fin. l. 8. pr. h. §. 7. & seq. l. eod. vel infirmitatem d. l. 7. §. 2. d. l. 8. §. 1. d. §. 8. vers. sed & si. l. eod. damnosi. Desidia atque incuria. *cujus exempla h. t. passim sunt obvia.*

Subiectum
agens seu
delinquens.

22. Pergo ad explicationem materiæ, quæ vel est Subjectiva, vel Objectiva. Subjectivam expositurus, eam considerabo vel ut agentem, vel ut patientem. Subjectum agens satis manifestè ostendit JC. in l. 5. §. 2. quod sc. sit omnis homo injuriæ capax; nullo discrimi-

discrimine admissio vel sexus *l. 9 ff. h. t.* aut status, *l. servi. 14. de O. & A. l. 48. h. t.* conditionisve qualiscunque. Hinc à damno in re conjugis dato haud divellit injuriam conjugale fœdus, ut patet ex *l. 27. §. 30. & l. penult. h.* neque etiam magistratus excipitur, quin, si injuriâ damnum dederit, culpæ reus fiat. *l. 29. §. 7. h. text. notab. l. 32 ff. de iniur.* Sed de his uberius differendi commodior inferius dabitur occasio, ubi sc. de reo instituenda erit tractatio.

23. Subjectum patiens distinguo in mediatum, & immediatum sive objectum propriè dictum. Sanè, licet non negatum eam, dari casum ubi hæc duo inter se confunduntur, veluti cum liber homo sui juris existens vulneratur *l. 13. pr. ff. h. t.* regulariter tamen diversa sunt: quippe cum nunquam objecto, quâ tali, actio, velut æstimatoria damni ejusque quod interest, competat; sed subjecto patienti, ad quod damnum dimanat. Uti hoc docere potest exemplum servi vulnerati, *da zwar der Knecht den Schaden / der Herr aber den Verlust leydet.*

Subjectum patiens, cui damnum injuriâ datur.

24. Subjectum itaque patiens est ipse rei læsæ dominus. *l. 11. §. 6. l. 43. h.* vel is qui jus in re habet, ita tamen ut ipsius interfit. Huc refer, plenioris intellectus ergò, eam tabulæ annexæ partem, ubi actoris personam spectavi.

25. Quod objectum attinet, potest illud considerari tum absolutè & in se, tum relatè. Absolutè, respectu scil. habito ad rei læsæ qualitatem, eamque vel naturalem, quatenus nempe res est vel animata vel inanimata, hæc vel mobilis vel immobilis. Sive civilem, dum res vel divini, vel humani juris læditur. Illæ, juxta *pr. & §§. seqq. Inst. de R. D. l. 1. pr. ff. eod.* sunt vel sacræ, sanctæ, religiosæ. Hæc vel publicæ vel privatæ; quarum illæ rursus sub dividendæ in publicas in genere (v. Excellentiss. Dn. D. Biccium *rer. quotid. sect. 2. th. 1. lit. A.*) publicas in specie, & res universitatis, &c. Quæ omnia ac singula rerum genera adæquatam hujus delicti objectum constituo.

Objectum.

26. Veruntamen hoc cum grano salis accipiendum erit, adhibitâ scil. distinctione, inter damnum dolo vel culpâ datum. Etenim assertum in rebus quidem quæ privati juris sunt, indistinctè procedere existimo, non v. in rebus, quæ divini vel publici juris sunt. In his enim quando damnum dolo datum fuerit, facinus plerumque in aliud nomen delicti transit, vel saltem genus actionis mutat, diversosque generat effectus.

27. Rela-

27. Relatè, cum respectu scil. domini res consideratæ sunt vel Propriæ, vel alienæ. Et has quidem adæquatam huic delicto materiam objectivam exhibere, vulgatissimum axioma *l. in re mandata. C. mand.* evincit; ubi Imp. Constantinus ait, quod aliena quidem negotia exacto officio geri debeant, quisque verò rei suæ moderator sit & arbiter.

28. Cæterùm sicut hæc circa res proprias disponendi libertas, per jus alteri eâ in re quæsitum, nonnunquam restringitur: Ita quoq; contingere potest, ut etiam propriæ res damni iniuriæ obiectum fiant, perinde ac furti. *l. 10. §. ult. C. l. seq. ff. de furt.* veluti si debitor in re pignori à se datâ damnum per iniuriam dederit. *l. si dominus. 17. pr. C. l. seq. h. l. servum. 27. ff. de pign. C. hypoth.* aut proprietarius in re, in quâ alius usumfructum habet *l. item Mela. 11. §. fin. l. seq. si. h. l. 7. §. 4. l. 18. §. 2. ff. de dolo. l. 17. §. fin. ff. de usufr.* vel possessionem iusto titulo nactus est. *d. l. 17. pr. h.* Totiens ergò illud contingit, quotiens alterius interest rem manere salvam atque incorruptam.

29. Vbi tamen notanda venit distinctio, quam Ampliff. Dn. D. Tabor in *Racem. ad tit. de furt.* passim inculcat, nempe, inter interessè mediatû & immediatum; quâ non observatâ facile esset distinctionem rerum propriarum & alienarum hæc in parte elusoriâ reddere, saltem obiectu *§. final. 1. de his qui sui vel al. C. c.* ubi dicitur, quod Reipublicæ intersit, ne quis re suâ malè utatur. Non n. hic spectamus, utrum damnû in re propriâ datum eventualiter & consecutivè alteri noceat, sed an immediatè propter ius in re quæsitum, quod hoc pacto læditur, uti exempla superiùs posita manifestè docent. *conf. l. penult. ff. ad exhib.*

Forma.

30. Iam transeundum erit ad expositionem formæ, quam consistere dicam in peremptione ceu corruptione iniuriosâ. Quæ duo propterea coniunxi, quòd in præsentis iuris capite nec iniuriam sine damno, nec damnum sine iniuriâ dedisse sufficiat. Non illud, quia eo casu alia delicti species existit, quâ *ὕβρις* Græci appellant *pr. Inst. de injur. l. 1. pr. ff. eod.* Non hoc, quia facinus in crimen haud incidit, *l. 3. in fin. C. passim. h. t.* cessante iniuriâ, h. e. culpâ tum imprudentiæ, tum malitiæ. *§. 3. Inst. eod. l. 5. §. 1. in fin. h.* quemadmodum schematicus, ad calcem harum thesium subnexus, plenius docebit, eâ parte, ubi adminicula rei, tum vera, tum apparentia, ostendi.

Finis.

31. Causam finalem huius delicti expositorus, præmitto distinctionem damni dati vel cum, vel sine nocendi proposito. Illa huius delicti species finem habet, hæc destituitur. Etenim quando damnum alteri per iniuriâ ex proposito inferitur, actus iste culpabilis originem trahit ex scientiâ vel rectâ, vel erronea, vel dubia. Illo casu, verum existit delictum, his v. casibus quasi delictum. Vtriusq; finalis causa, in genere, est læsio seu damnum. In specie v. iucunda fortè executio vindictæ *l. 5. f. pr. l. 51. §. 1. h. petulantia. l. 9. §. final. l. 11. §. 5. eod. C. c.* Cæterùm quando alterû lædimus citra propositum, (quod non tantùm fit in casibus fortuitis, sed & improvisis, exemp. *l. 31. h.*) causa finalis actus, quâ illiciti, dari nulla potest; quia voluntate delinquendi cessante, finis quoque delicti cessat.

Affinia.

32. Affinia huic delicto sunt, furtum. *l. 27. §. 25. C. seq. h.* Iniuria. *d. l. 1. pr. ff. de iniur. pr. Inst. eod.* Noxia. *l. 1. §. 1. supr. si quadrup. paup. fec. dic. C. c. da-*

Effectus.

mnium, quod nec corpore nec corpori fuit datum. *§. fin. Inst. h.*

33. Effectum huius delicti subnexa tabula prolixius explicabit.

13

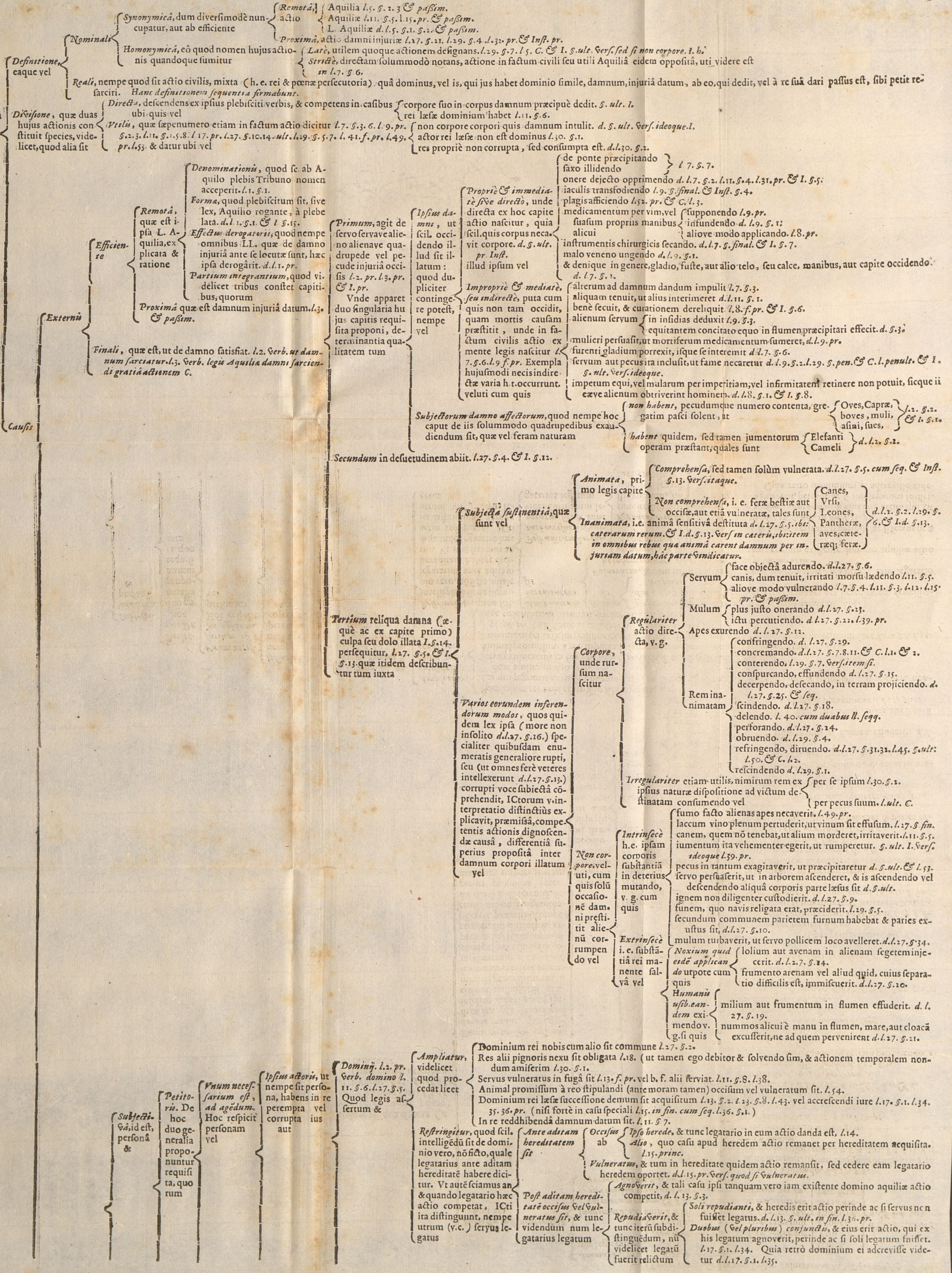
INDEXARVM,

effectus hu
 elicti ortu
 spectatur in
 medio pro
 anno per
 uendo vin
 andove co
 etente, qu
 ipfa ad
 gis Aquil
 clarata tun

3

TABULA OPEROSA EXHIBENS ANALYSIN TITVLI INSTITVTIONVM, PANDECTARVM, ET CODICIS, DE LEGE AQUILIA.

Effectus huius delicti ortus spectatur in remedio pro damno persequendo vindicandove contentente, quod est ipsa actio legis Aquiliae, declarata tum

Main body of the document containing multiple columns of text, likely a manuscript or printed work, with significant staining and bleed-through from the reverse side.

463

Latin

propositione
necesse est
demonstrare

quod
est
quod
est

non est
quod
est
quod
est
quod
est
quod
est

inter

in
tu
est
quod
est
quod
est

e, quo damnum est admissum, nec ipse, nec alius, rei læsæ extiterit dominus:
e eum, qui tunc fuerit, cum damnum daretur, &c. l. 43. iunct. l. 13. §. 2.
a, nisi sit impubes iniuriæ nondum capax, non minus aquiliã quam furti tene-

iat l. 13. §. 1:

adde *Et alia superius adducta eo loco, ubi rei conueniendi personam spectandi.*

l. 1. §. 3. vers. sed an is.

de alii seruiat. d. §. 3. pr.

quod emporum, cui bovem experiundum dedit, coram percussit, quoniam.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Apparentia, quæ quidem speciem iusti subterfugii præ se ferunt, haud tamen reum hæc actione conventionis vinculis eximere valent. Eiusmodi adminicula respiciunt causam actionis vel

Subjectivam nempe

- Reum**: quem tueri nequit, si conveniatur ob factum
- Proprium**, quod tenet ætatis sit, quia, nisi sit impubes iniuriæ nondum capax, non minus aequilii quam furti teneatur. *d. l. 5. §. 2.*
- Alienum** nempe aut
 - bonæ fidei actori** serviat *l. 13. §. 1.*
 - dominus rei læsæ sit**. adde *et alia superius adducta eo loco, ubi rei conveniendi personam spectat.*
 - bonæ fidei alii** serviat. *d. §. 3. pr.*
 - Animalis**, v. c. bovis, quod empturum, cui bovem experiendum dedit, corvum percussit; quoniam, si bovis id vitio contigit, venditurus damnum præstare tenetur. *d. l. 52. §. 3.*

Materialem

- In rerum, obiectu**
 - Damni**. Nisi enim adeo incertum sit damnum, ut ne quidem æstimatione eius fundari queat, (sicut in casu *l. 29. §. 3. Verf. sed ubi*) actioni via non obstruitur, sed, ubi certitudo damni ex fixuro pendet, reus actori condemnatur; condemnationis v. exactio tunc demum competit quando certum est actorem damno fuisse affectum, ut in textu notab. *l. 40.*
 - Rei, cui factum adscribitur**: sicuti contingit, quando plures trabe deiecit alienum hominem opprimunt, *d. l. 11. §. 4.* vel plures servum vulnerando interimunt, ut non appareat, cuius ictu perierit. Licet enim contra rationem disputandi sit, ut singuli teneantur, dum non appareat, uter potius sit conveniendus: id tamen pro utilitate communi iure civili receptum est, ne maleficia sint impunita, ut inquit Iulianus in *l. 51. §. 3.*
 - Solutionis ab uno ex corvæ factæ**. Tameñ enim unus eorum æstimationem damni præstiterit; illud tamen non relevat alium, cum sit pena. *l. 11. §. 3.*
 - Identitatem**. Nam licet hæc æstimationem damni imminuat, in casu, ubi quis v. c. uno impetu pluribus vulneribus aliquem occiderit, ita ut una tantum actio sit de occiso; aliter tamen se res habet, ubi quis eundem vulneraverit, postea deinde etiam occiderit; quia tunc obiecti identitas nihil impedit, quo minus quis tanquam ex delicto duplici teneatur, & de vulnerato, & de occiso *l. 32. §. final. cui adde casum l. 48.*
 - ad destruendum inopinatum aperturam**. v. c. cum ægrotus leviter percussus obiit. Percutiens enim de occiso nihilominus tenetur, quia aliud alii mortiferum esse solet. *d. l. 7. §. 5.*

Formalem. Cum enim hæc actio pœnalis sit, inter coniuges locum habere non videtur; Quo tamen non obstante, (æatenus fortè, quatenus rei persecutio nem continet) marito adversus uxorem dari dicitur in *l. 27. §. 30. et l. 56.*

Judicandam, scil. ut de ipso facto pronunciet reum videri damnum dedisse. *d. l. 28. §. 1.*

æstimandam, non modò tunc, quando ex probationibus actoris, sed & si ex propriâ rei confessione, de ipso facto satis est instructus: Tali namque casu nullæ amplius iudicis partes, puta in re iudicandâ, sed æstimandâ, si fortè adversarius, reo æstimationem solvere parato, magni litem æstimet *l. 5. §. ult. l. 25.*

Generalis, videlicet, quod res sit æstimanda secundum rei corruptæ seu peremptæ pretium, non singulare, vel affectionis, sed commune, uti docemur in *l. 33. pr.*

Specialis, sive pœnalis; nempe quod res sit æstimanda non modò juxta præsentis ejus valorem, sed & præteritum, quanti videlicet res plurimi fuit, vel intra annum, juxta primum. *L. caput. l. 2. pr. l. 21. §. 1. l. 55. et l. 1. §. 9. pr. vel triginta dies, juxta caput legis tertium l. 29. §. ult. et l. 5. §. 14. §. ex hoc.* Omnia enim commoda quæ intra annum vel 30. dies, retro commutandos, rem pretiosiore facerent, in æstimationem veniunt. *l. 23. §. 6.* uti hoc ipsum Icti docent exemplo

pretiosi pictoris, cui pollex est præcisus *d. l. 23. §. 3.*
servi bonæ frugi, qui intra annum, quo occisus est, mores mutavit. *d. l. 23. §. 5.*

Fundamentum, seu normam, quæ vel est

- Corporis**: In cuius æstimatione inveniendâ attendendum tum ad
 - A quo, scilicet**
 - Occisum**, tum *vera*, *l. 21. §. 1. l. 51. et æstimatione d. l. 55.*
 - Occisum**, tum *factæ læsionis, h. e. vel* *vulnerationis*. seu potius, generalius dicendo, corruptionis *l. 27. §. 5.*
 - Tempus**, quod duplex, terminus scilicet.
 - Regularis**, nempe ex capite legis
 - Irregularis**, videlicet in casu, ubi infans nondum anniculus occisus est, tempus, quo intra annum vixit. *d. l. 13. §. 7.*
- Ad quem**: qui vel est
 - Regularis**, nempe ex capite legis
 - Irregularis**, videlicet in casu, ubi infans nondum anniculus occisus est, tempus, quo intra annum vixit. *d. l. 13. §. 7.*

Primus, annus, repetitis scilicet, ex die mortis vel mortiferæ vulnerationis 365. diebus. *d. l. 51. §. æstimatione.*

Id quod & in usufructuario procedit, non obstante termino, ex quo usufructum servi vulnerati habuit, angustiore. *l. 12.*

Tertio, dies trigessimus. *d. l. 27. §. 5. d. §. 14. Verf. ex hoc.*

Damni emergentis, & quidem vel facti

- Proprio**, quorsum spectant ea, quæ erogare coacti fuimus veluti cum læsione unius alia corpora simul fuerint depretiata. *l. 22. §. 1. et Inst. §. 10.*
- Alieno**, id est, ipsius damnificantis, veluti cum læsione unius alia corpora simul fuerint depretiata. *l. 22. §. 1. et Inst. §. 10.*

Certum, & tunc ejus ratio habenda; quorsum pertinent exempla à Icti ad ducta, de servo occiso quadrupede occiso, cuius nomine dominus tenebitur actione si quadrupes. *l. 37. §. 1.*

Incertum vel

- Omnimodè**; & nulla ejus ratio habetur. Hinc in actionem non venit, æstimatio piscium, ferarum, avium, fortè ob rupturam retium non captarum; quippe cum incertum fuerit num caperentur. *l. 29. §. 3. Verf. sed ubi.*
- Ratione & sensu dubij**; & utique in æstimationem venire debet; quemadmodum superius docui ex *l. 40.*

Lucri, mediante interemptione seu corruptione, cessante; Vbi tamen videndum, num lucrum illud sit

- Justa**, quam fortè falsa præcessit confessio, & dupli æstimatio haud dubie loci non inveniet, cum ne in simplum quidem actio competat, prout illud Icti explicat in *d. l. 23. §. ult. l. 24. et §. 25. pr.*
- Injusta**, & tunc in duplum actio competit. *d. l. 2. §. 1. d. l. 23. §. pen.*

Unum; & tunc unum quoque censetur esse delictum; adeo ut si quis uno impetu pluribus vulneribus servum occiderit, una actio sit de occiso. *l. 32. §. 1. in fi.*

Diversos, & diversa quoque æstimantur delicta. Hinc si eundem servum quis vulneraverit, postea deinde etiam occiderit; & de vulnerato & de occiso tenebitur. *d. l. 1. 32. §. 1. princ. ut jam supra dixi.*

Diversorum actuum, ab uno tamen eodemque agente provenientes. Hoc casu in æstimatione inveniendâ videndum, num diversa illa facta tendant ad finem

- Regulam**; Quod videlicet singuli ex suo facto in solidum conveniri queant. Quod axioma declarantur

Exceptionem: nisi scilicet, ab integrâ familia damnum fuerit datum tunc enim sufficere id præstat, quod præstandum foret, si unus liber id fecisset. *l. 32. pr. Cuius specialitatis hæc traduntur rationes, quia*

- Idem observatur in furto**. Eadem intervenit ratio, ne scilicet ex uno delicto dominus tota familia careat debeat. causa huius delicti interdum levior est. *d. l. 32. pr.*

Diversarum personarum circa unum idem que obiectum occupatarum: Vbi ad definiendum æstimationis modum Icti tradunt &

- apparet, & tunc ille qui**
- non apparet, & tunc tenentur omnes & singuli, per rationes Icti superius annotatas ex d. l. 11. et d. l. 11.**

Limitatione; videlicet quod quidem teneantur singulis, sed non præcisè uno eodemque modo, iisdemve gradibus. Hinc (v. g. homine occiso) ita distinguitur, aut, cuius ictu quis perierit

- Occidit**, tenetur de occiso. *d. l. 11. §. 2.*
- Licet autè occidisse vulgo sit dicatur, qui quolibet modo causa mortis præbuit; tamen L. Aquilia is demum æstimationem occisi solvere cogitur, qui manu adhibita vi & quasi manu causam mortis præbuit, trita videlicet interpretatione vocis à cædendo & cæde; d. l. 51. pr. proinde vulneravit vel ut**
- Vulneravit**, sive unus sive plures tenentur de vulnerato. *d. l. 11.*

Occidit, tenetur de occiso. *d. l. 11. §. 2.*

Licet autè occidisse vulgo sit dicatur, qui quolibet modo causa mortis præbuit; tamen L. Aquilia is demum æstimationem occisi solvere cogitur, qui manu adhibita vi & quasi manu causam mortis præbuit, trita videlicet interpretatione vocis à cædendo & cæde; d. l. 51. pr. proinde vulneravit vel ut

Vulneravit, sive unus sive plures tenentur de vulnerato. *d. l. 11.*

Confestim vita quis præservatur d. l. 51. §. 1.

Vterque spem recondensentia vulneris præservate præcedit; & uterque tenebitur de occiso. d. l. 51. Verf. igitur æstimatione perempti in utroque faciendâ, vel ex termino

Alter eorum, puta prior percussus mortiferum quidem vulnus, unde tamen consalvare possit, & superius verè, mislerit, & seq.

Eodem, si nempe eodem tempore trucidaverint, ut in casibus d. l. 11. §. 2. §. 4.

Diverso, si temporibus diversis: Vti hoc docet Icti, exemplo servi, qui ita vulneratus, ut eo ictu certum esset moriturum, medio tempore heres est institutus, & postea ab alio ictu decessit. d. l. 51. pr. et Inst. §. 1. et Inst. §. 1. et Inst. §. 1. et Inst. §. 1.

Ab effectu ultimo cessante, quod scilicet, non sit famosa; cum inter coniuges detur. *d. l. 27. §. 30. d. l. 56.*

iniuriarum. *l. 5. §. 1. l. 27. §. 28. l. 41. §. 1. pr.* sed duæ erunt æstimationes, alia damni, alia contumeliæ *d. l. 5. §. 1.*

furti; *d. l. 27. pr. §. 21. §. 26.* Quæ tamen eodem casu cum actione damni iniuriæ concurrunt, si damnus admittens, furti quoque faciendi animum habuerit. *d. l. 41. §. 1.*

depositi. *l. 42.*

locati. *l. 7. §. ult. d. l. 27. §. 9. 11. 34.*

legis corneliæ de sicariis. *l. 5. §. 1. pr.* in casu scilicet, ubi dolo quis hominem occidit. *l. 23. §. 9.* neque præjudicium Corneliæ fieri debet, si quis prius aequilii egerit. *Inst. §. 11. et C. l. 3.*

interdictum quod vi aut clam. *d. l. 27. §. 14.*

Accessoria, puta, quia nudæ sunt qualitates, aditioni appositæ, Hoc in genere est actio confessoria, cuius sit mentio in *d. l. 23. §. ult. et l. 25. §. 1.*

actio in factum, quæ datur in damnis lege Aquilia non comprehensis. *l. 33. §. 1.*

veluti, quando nec corpore damnus fuit datum, nec corpus læsum. §. final.

Inst. Verf. sed non. e. g. si quis editum ædilitium actio in quadruplum ex l. 12. tabul. cautio in damni infecti. d. l. 27. §. 10. in fin.

Forma. Hæc constituitur collectione proprietatis, quæ huic actioni h. t. tribuuntur, veluti

- à causa efficiente**
 - remota**; quod sit civilis, & proinde perpetua; utpote plebiscito, iuris civilis parte, introducitur *l. 1. §. 1. et Inst. pr.*
 - propinquâ**, quod sit personalis, utpote ex delicto descendens. *d. l. 32. pr. ubi cum interdum legior sit hac causa delicti. et e.*
- Ab obiecto**
 - pœnalis**; saltem ratione excessus, quatenus nempe interdum ultra damnus lis æstimatur *§. bis autem. §. Inst. Verf. quâ ratione.*
 - Hinc**, licet heredi cæterisque successoribus hæc actio detur, in heredem tamen aut cæteros non datur, nisi iisdem ex damno locupletioribus redditus. *d. l. 23. §. hanc actionem. §. d. §. 9. Inst.*
 - in duplum quandoque competens** *d. l. 2. §. 1. d. l. 23. §. penult.*
- Ab effectu ultimo cessante**, quod scilicet, non sit famosa; cum inter coniuges detur. *d. l. 27. §. 30. d. l. 56.*

Concurrunt, tamquam remedia vel

- actio**
- depositi**. *l. 42.*
- locati**. *l. 7. §. ult. d. l. 27. §. 9. 11. 34.*
- legis corneliæ de sicariis**. *l. 5. §. 1. pr.* in casu scilicet, ubi dolo quis hominem occidit. *l. 23. §. 9.* neque præjudicium Corneliæ fieri debet, si quis prius aequilii egerit. *Inst. §. 11. et C. l. 3.*
- interdictum** quod vi aut clam. *d. l. 27. §. 14.*
- Accessoria**, puta, quia nudæ sunt qualitates, aditioni appositæ, Hoc in genere est actio confessoria, cuius sit mentio in *d. l. 23. §. ult. et l. 25. §. 1.*
- actio in factum**, quæ datur in damnis lege Aquilia non comprehensis. *l. 33. §. 1.*
- veluti, quando nec corpore damnus fuit datum, nec corpus læsum. §. final.**
- Inst. Verf. sed non. e. g. si quis editum ædilitium actio in quadruplum ex l. 12. tabul. cautio in damni infecti. d. l. 27. §. 10. in fin.**

Non concurrunt, sed demum cessante aequilii competunt. Cuiusmodi est

- actio in factum**, quæ datur in damnis lege Aquilia non comprehensis. *l. 33. §. 1.*
- veluti, quando nec corpore damnus fuit datum, nec corpus læsum. §. final.**
- Inst. Verf. sed non. e. g. si quis editum ædilitium actio in quadruplum ex l. 12. tabul. cautio in damni infecti. d. l. 27. §. 10. in fin.**

SOLI DEO GLORIA.

Extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in columns and appears to be a formal document or record.

dux quidem
 ipse in
 subterfugii
 que se ferunt
 hand tam
 rem hanc
 gione con
 dicit vincti
 lis eximie
 valent
 Eiusmodi
 administrativa
 respiciunt
 causam actio
 nis vel

(in
 tabula, cupit partes sine
 in eadem cognoscere (hanc
 enim actio ex causis est
 danda. 4. 8. 2. 1.) vel in

(Causa
 xlii
 unda
 dam
 Hec pro-
 dam
 ut est
 vel

(Abso-
 in qua
 tenet
 hanc
 vel est

Strassburg, Diss., 765A-52

ULB Halle 3
004 774 795

f

sb.

VD 17

8 / 456.

1651, 8^a

In nomine SS. Trinitatis!
DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

De

DAMNO CONTRA
L. AQUILIAM
DATO:

Quam

NOBILISSIMI ATQUE AMPLIS-
SIMI IN CELEBERRIMA ARGENTI-
nensium Universitate

JURECONSULTORUM ORDINIS
DECRETO,

*Pro summis in utroque Jure honoribus & pri-
vilegiis Doctoralibus ritè legitimeq;
consequendis,*

Solenniter examinandam proponit

GEORGIUS HENRICUS PANCUG,
Wimpinensis.

Ad diem Januarij

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS PHILIPPI MÜLBI,
ET JOSIAE STÄDELII,

Anno M. DC. LI.